HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לרבים רבי יהודה אומר להוציא את הנטוע לרבים מאי טעמא דתנא קמא דכתיב [1]ונטעתם ליחיד משמע לרבים לא משמע כתב רחמנא לכם להביא את הנטוע לרבים ורבי יהודה ונטעתם משמע בין לרבים בין ליחיד ולכם בין יחיד בין רבים משמע הוי רבוי א) אחר רבוי ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט והרי תרומה דרחמנא אמר [2]וכל זר לא יאכל קדש ותנן ב) א מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה אמר רב פפא שאני התם דאמר קרא [3]תרומתכם שלכם תהא ואידך תרומתכם דכל ישראל קאמר והרי נזיר דרחמנא אמר [4]מחרצנים ועד זג לא יאכל ותנן מערבין לנזיר ביין אמר מר זוטרא שאני התם דאמר קרא נזרו שלו יהא רב אשי אמר [5]קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו ג) ב גידולו קדוש ואין דבר אחר קדוש מידי ואין דבר אחר כתיב אלא מחוורתא כדמר זוטרא והרי חדש דרחמנא אמר [6]לחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה ותנן ד) ג קוצר לשחת ומאכיל לבהמה אמר רב שמעיה שאני התם דאמר קרא [7]קצירכם קצירכם שלכם יהא ואידך קצירכם דכל ישראל משמע והרי שרצים דרחמנא אמר [8]שקץ הוא לא יאכל ותנן ה) ד ציידי חיה ועופות ודגים שנזדמנו להם מינין טמאין מותרין למוכרן לנכרים שאני התם דאמר קרא [9]לכם שלכם יהא אי הכי אפי׳ לכתחלה נמי שאני הכא דאמר קרא יהיו בהוייתן יהו ולחזקיה למה לי למיכתב לא יאכל ומייתי לכם למישרייה לא לכתוב רחמנא לא יאכל ולא בעי לכם אמר לך חזקיה טעמא דידי נמי מהכא והרי חמץ דרחמנא אמר לא יאכל חמץ ותניא ו) ר׳ יוסי הגלילי אומר °תמה על עצמך היאך חמץ אסור בהנאה כל שבעה שאני התם דאמר קרא [10]ולא יראה לך שאור שלך יהא ורבנן ז) שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה ואידך תרי לך כתיבי ואידך חד בנכרי שכיבשתו וחד בנכרי שלא כיבשתו ואידך תלתא לך כתיבי ואידך חד בשאור וחד בחמץ וצריכי לימא כתנאי ח) [11]יעשה לכל מלאכה מה ת״ל לכל מלאכה שיכול למלאכת גבוה יהא מותר למלאכת הדיוט יהא אסור תלמוד לומר לכל מלאכה דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר שיכול למלאכת הדיוט יהא טהור למלאכת גבוה יהא טמא תלמוד לומר לכל מלאכה ורבי יוסי הגלילי לטומאה ולטהרה לא איצטריך קרא כי איצטריך קרא לאיסור ולהיתר ורבי עקיבא איסור והיתר לא צריך קרא כי איצטריך קרא לטומאה ולטהרה

מאי

לרבים. לצורך רבים כגון באמצע ט) הדרך לכל עובר: **ונטעתם ליחיד משמע.** דאין דרך רבים לנטוע ולכל חד וחד קאמר ונטעתם: **מערבין לנזיר.** עירובי תחומין ביין אע״פ שסעודה שאינה ראויה לו היא הואיל ואי מתשיל אנזירותיה שריא ליה מערבין. וכן לישראל בתרומה דאי בעי מיתשל עליה דתרומת טעות אינה תרומה והדרא לטיבלא והדר מפריש עלה מינה ובה: **תרומתכם.** ונחשב לכם תרומתכם ובתרומת מעשר דמפרשי לוים כתיב ותרומה גדולה איתקש בההוא קרא כדכתיב כדגן מן הגורן דהיינו תרומה גדולה: **ואידך.** חזקיה דאמר לא תאכלו לא משמע הנאה האי תרומתכם לאו למישרי הנאה אתא אלא תרומתכם דכל ישראל קאמר ואורחיה דקרא לאישתעויי הכי. ישראל לאו דוקא דהא בלוים כתיב: **גידולו.** שיער שלו אסור בהנאה וטעון שריפה כדכתיב י) ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים: **מידי ואין דבר אחר כתיב.** דילמא גידולו והוא הדין לדבר אחר דמאי מיעוט כתב הכא: **חדש.** לפני העומר: **קוצר לשחת.** אע״ג דכתיב עומר ראשית קצירכם אל הכהן כ) דמשמע דאסור לקצור לפני העומר מותר לקצור לשחת כשהוא עשב דלאו קציר הוא: **ומאכיל לבהמה.** אף חיטין גמורין על ידי קיטוף. מכל מקום חדש מותר בהנאה: **ואידך.** חזקיה דלא נפקא ליה הנאה מלא תאכלו ולא איצטריך קצירכם למישרי אמר לך קצירכם דכל ישראל קאמר ואורחיה דקרא לאישתעויי הכי: **שנזדמנו.** דווקא שנזדמנו דלא מצרכינן להו להפקירן אבל לכתחלה אסור לחזר אחריהן כדתנן התם במס׳ שביעית (פ״ז מ״ג) אין עושין סחורה לא בנבילות וטריפות ולא בשקצים ורמשים: **יהיו.** ושקץ יהיו לכם: **ולחזקיה למה לי למכתב לא יאכל ומייתי לכם למישרייה.** בשלמא לרבי אבהו לא מצינו לאקשויי בכל הנך דכתיב בהו לא תאכל והדר כתיב בו היתר הנאה דאיצטריך לא תאכלו לאכילה ואיצטריך היתירא להנאה אלא לחזקיה כיון דסוף סוף שרי ליה רחמנא בהנאה למה לי קרא דשני בדיבורא וכתב לא יאכל דמשמע הנאה ואיצטריך לכם למישרייה בהנאה ליכתוב לא תאכל ותו לא איצטריך לכם: **טעמא דידי.** דאמינא לא יאכל משמע הנאה מהא נפקא לי (א) ואי לאו האי קרא דכתיב לא יאכל ותו כתב לכם למישרייה לא הוה ידענא דלא יאכל איסור הנאה הוא וכל הנך קראי דהיתר הנאה דכתיבי גבי לא תאכל הא דרשינהו חזקיה למילתא אחרינא כדאמרן לעיל תרומתכם קצירכם דכל ישראל: **תמה על עצמך היאך נאסר חמץ בהנאה.** דס״ל מותר בהנאה כל שבעה וכ״ש לאחר הפסח ופליגא דרבי יהודה דאמר חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה לקמן בפירקין (דף כח:): **תלתא לך כתיבי.** לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך [שמות יג] ועוד קרא אחרינא ולא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים [דברים טז]: **וצריכי.** דאי כתב שאור משום דחימוצו קשה אבל חמץ אימא מותר ואי כתב חמץ משום דראוי לאכילה אבל שאור דלא אתי למיכליה אימא לא עבר עליה הכי מפרש להו בפ״ק דביצה (דף ז:): **לימא כתנאי.** לא תאכל דרבי אבהו: יעשה למלאכה הוה מצי למיכתב גבי חלב דנבילה: **שיכול.** אי לא הוה כתב לכל הוה אמינא למלאכת גבוה יהא מותר אם צריך למשוח ממנו עורות למלאכת בדק הבית יהא מותר דהא מישתרי חלב באכילה לגבי גבוה למזבח אבל למלאכת הדיוט יהא אסור שהרי נאמר בו לא תאכלו [ויקרא ג] ואיסור הנאה במשמע ת״ל לכל מלאכה: **רבי עקיבא אומר כו׳.** כלומר לא הוצרך הכתוב להתיר דלא הוה ס״ד לאיסור ולא בא אלא לטהרו מכלל טומאת הבשר ולומר שאין חלב בכלל נבילה ואינו חושש לטומאה אלא מותר לישתמש טהרות בעור המשוח בחלב נבילה ואם לא ריבה לכל מלאכה הייתי אומר למלאכת הדיוט להשתמש בו חולין יהא טהור אבל למלאכת גבוה להשתמש קדשים יהא טמא:

חלבה

נטוע לרבים. ברה״י לצורך רבים ולא כמו שפ״ה באמצע הדרך דקתני במסכת ערלה (פ״א מ״ב) הנוטע לרבים חייב ורבי יהודה פוטר והדר קתני הנוטע ברה״ר והנכרי שנטע והגזלן כו׳ מדקתני בתרי בבי ש״מ תרי מילי נינהו:

מערבין לנזיר ביין. בפ׳ בכל מערבין (עירובין כח.) מפרש טעמא משום דאע״ג דלא חזי להאי חזי להאי ולא פריך הכא אליבא דמ״ד (שם דף לא.) אין מערבין אלא לדבר מצוה [א] ומצות לאו ליהנות ניתנו:

נזרו שלו יהא. תימה לחזקיה נזרו למאי אתא ואית ספרים דגרסינן על נזרו מגלח °ואינו מגלח על נזירות אביו:

קוצר לשחת ומאכיל לבהמה. אף על גב דהא דקוצר לשחת היינו דווקא לבהמה כדמוכח במנחות בפ׳ רבי ישמעאל (ד׳ עא:) מ״מ ומאכיל לבהמה לא משמע ליה דקאי אקוצר לשחת דא״כ לא פריך מידי דחדש שאסר הכתוב היינו תבואה גמורה אלא מאכיל לבהמה היינו אפילו חיטין גמורין ועל ידי קיטוף כפ״ה ועוד דקתני סיפא רבי שמעון אומר יקצור ויאכל אף משהביא שליש ל):

קצירכם שלכם יהא. תימה לרשב״א מנ״ל דאתא להכי הא איצטריך לכדדרשינן במנחות בפרק ר׳ ישמעאל (דף עב. ושם) קצירכם ולא קציר מצוה וחזקיה נמי לישני הכי וי״ל מדלא כתב ראשית קציר והוי מצי למיכתב קצירך וכתב קצירכם שמע מינה תרתי:

אמר קרא יהיו בהוייתן יהו. וא״ת א״כ סוסים וחמורים היכי זבנינן וי״ל דבמידי דאכילה איירי דווקא ובירושלמי דמסכת שביעית ספ״ח [ב] פריך והרי חמור וגמל ומשני למלאכתן הן גדילים וא״ת דאמרי׳ במרובה (ב״ק פב: ושם) אסור לישראל לגדל חזירים [ג] תיפוק ליה מדאורייתא אסור וי״ל דנפקא מינה למיקס בארור [ד] אי נמי הא דאסור מדאורייתא היינו להשתכר ולמכור לנכרי לאכול אבל להשתכר בשומנן או בעורן לא או שמגדל שלא למכור אלא למשוח ולהדליק [ה] אפילו הכי בחזירים אסור א״נ בנזדמנו לו כגון שנפלו בירושה [ו] אין לגדלן [ז]:

שאני התם דאמר קרא לא יראה לך. תימה דליכתב לא יאכל לחזקיה ולא בעי לך:

ומה

מסורת הש״ס

א) [ב״ק מה:], ב) עירובין כו: [כח.], ג) קדושין נז:, ד) מנחות עא., ה) שביעית [פ״ז מ״ד], ו) [לקמן כח: לב.], ז) [לעיל ה: וש״נ], ח) [עי׳ תוס׳ לעיל כב. ד״ה ור׳ שמעון], ט) בס״א: באס, י) [במדבר ו], כ) [ויקרא כג], ל) [ועי׳ תוספות מנחות עא: ד״ה אימור],

◆

תורה אור השלם

1. וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל: ויקרא יט כג
2. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשַׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ: ויקרא כב י
3. וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן הַגֹּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן הַיָּקֶב: במדבר יח כז
4. כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ד
5. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַייָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה
6. וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם: ויקרא כג יד
7. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא כג י
8. וְכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל: ויקרא יא מא
9. וְשֶׁקֶץ יִהְיוּ לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וְאֶת נִבְלָתָם תְּשַׁקֵּצוּ: ויקרא יא יא
10. מַצּוֹת יֵאָכֵל אֵת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ: שמות יג ז
11. וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה וְאָכֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ: ויקרא ז כד

◆

גליון הש״ס

גמ׳ תמה על עצמך היאך חמץ. היינו היאך אתה אומר חמץ אסור בהנאה וכן תמה על עצמך האיך חופפת בנדה סח ע״א תוס׳ שם ד״ה כך אמרו בסד״ה: תוס׳ ד״ה נזרו. ואינו מגלח על נזירות אביו. ק״ל הא לר״י ור״מ דס״ל בספ״ד דנזיר דבכל ענין מגלח על נזירות אביו א״כ יהא מוכח מדאיצטריך נזרו דלא יאכל איסור הנאה במשמע וא״כ איך אמרי׳ דא״ב חולין שנשחטו בעזרה לר״י ול״ע:

◆

מוסף תוספות

א. [ו]א״כ מאי הנאה אית להו. תוס׳ ר״פ. ב. טמאים הם לכם ומה ת״ל טמאים יהיו לכם אלא א׳ איסור אכילה וא׳ איסור הנאה כל דבר שאיסורו דבר תורה אסור לעשות בהן סחורה וכו׳. תוס׳ שאנ׳. ג. משום דקם ליה בדרבה מיניה. ד. כדאמר ארור בו שבועה בו קללה בו נידוי. תוס׳ שאנ׳. ה. דהא דאסור לעשות בהן סחורה היינו דוקא בדבר העומד לאכילה. תוס׳ ר״פ. ו. מאביו גוי או גר או ענגזגיר. שם. ז. וצריך למוכרם לאלתר ולא יגדלם עד שיוכל למכרם בשוויים. תוס׳ הרא״ש.

עין משפט נר מצוה

יח א מיי׳ פ״א מהלכות עירובין הל׳ יד סמג עשין דרבנן א טוש״ע או״ח סי׳ שפו סעיף ח:

ב [מיי׳ פ״ו מהל׳ נזירות הל׳ יד]

יט ג מיי׳ פ״ז מהלכות תמידין הלכה טו:

כ ד מיי׳ פ״ח מהלכות מאכלות אסורות הל׳ יז סמג לאוין קלט טוש״ע י״ד סימן קיז:

◆

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה טעמא דידי וכו׳ דאי לאו:

◆

מוסף רש״י

מערבין לנזיר. עירובי תחומין, ביין. ואף על גב דלא חזי לדידיה חזי לאחריני וכיון דמזונא הוא גבי אחריני שרו ליה רבנן (עירובין כו:). **ולישראל בתרומה.** דהא חזיא לכהן (שם). **תמה על עצמך וכו׳.** דאפילו בתוך המועד קאמר דמותר בהנאה וקא מתמה אהני דאסרי (לקמן כח:). **אבל אתה רואה של אחרים.** בגבולין של אחרים, כגון נכרי, **ושל גבוה.** אם הקדישם לבדק הבית (לעיל ה:).

◆

רבינו חננאל

והרי תרומה קשיא לר׳ אבהו דכתיב וכל זר לא יאכל קדש, ותנן מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה. ושנינן שאני התם דכתיב תרומתכם שלכם תהא. **והרי נזיר** דכתיב מחרצנים ועד זג לא יאכל, ותנן מערבין לנזיר ביין. ושנינן שאני התם דכתיב נזרו, נזרו שלו יהא כו׳. **והרי חדש** דכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו ותנן קוצר לשחת ומאכיל לבהמה, והנה בזמן איסור אכילתו מאכיל לבהמתו, הא מותר בהנאה. ושנינן שאני התם דכתיב קצירכם שלכם יהא, בא להתירו בהנאה. **והרי שרצים** דכתיב בהו וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל, ותנן בשביעית פ״ו ציידי חיה עופות ודגים שנתמנו להם מינין טמאין מותר למכרן וקשיא לתרוייהו. ושנינן שאני התם דכתיב לכם להתירן בהנאה. אי הכי אפילו לכתחלה יהו מותרין לצודן וליהנות מהן אמאי תאני שנתמנו דאיעבד (אפילו לכתחלה יהיו מותרין לצודן). ודחינן אמר קרא שקץ הוא בהוייתו יהא כלומר באיסורו יהא. **ואקשינן** לחזקיה למה לי למכתב בשרצים לא יאכל, דמשמע אפילו איסור הנאה, והוצרך לכתוב לכם להתירן בהנאה, היה כותב ולא יאכל ולא יכתוב לכם להתיר, ואנא ידענא דכל היכא דכתיב לא יאכל מותר בהנאה. ואמר חזקיה אדרבה טעמא דידי מהכא, מדאצטריך קרא למכתב לכם להתירו בהנאה, ש״מ דכל היכא דכתיב לא יאכל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה משמע. והרי חמץ דכתיב ולא יאכל חמץ, ואמר ר׳ יוסי הגלילי תמה על עצמך היאך חמץ אסור בהנאה כל שבעה. ודחינן שאני התם דכתיב לך יהא וכו׳. נימא כתנאי וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה, מה ת״ל לכל מלאכה, ר׳ יוסי הגלילי אומר בין למלאכת גבוה בין למלאכת הדיוט מותר שנאמר לכל מלאכה. ר׳ עקיבא אומר שיכול למלאכת הדיוט הוא טהור למלאכת גבוה יהא טמא, ת״ל לכל מלאכה יהא טהור, ומה אם לגבוה הוא טהור קל וחומר להדיוט.

[א) נראה דחסר כאן איזה תיבות ואולי דקאי על הא דאמרינן ור״י הגלילי לטומאה לא איצטריך קרא ודו״ק.]